

Міністерство освіти і науки України Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра прикладної психології

Робоча програма навчальної дисципліни

“Психологія в еволюційній парадигмі” (назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: третій освітньо-науковий рівень

Галузь знань: 05 соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 психологія

Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти

Вид дисципліни: за вибором

Факультет психології

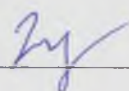
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології
26 червня 2019 року, протокол № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Луценко О. Л., д.психол.н., доцент, професор каф.
прикладної психології

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної психології

Протокол від 11 червня 2019 року, № 8

Завідувач кафедри Кряж І.В.

 (І.В. Кряж)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від 14 червня 2019 року, № 6

Голова методичної комісії Гімаєва Ю. А.

 Ю.А. Гімаєва

Програма навчальної дисципліни «Психологія в еволюційній парадигмі» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета викладання навчальної дисципліни** – оволодіння здобувачами знаннями психології, що базується на принципах еволюційної наукової парадигми.

1.2. **Основні завдання вивчення дисципліни:**

Основними завданнями вивчення дисципліни формування таких компетентностей:

ЗК2. Володіння загальною та спеціальною методологією наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності.

ЗК3. Здатність виявляти і проводити системний аналіз проблем через наукове сприйняття і критичне осмислення нових знань.

ЗК10. Здатність до самостійної аналітичної та експериментальної наукової діяльності.

ФК1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі соціальних і поведінкових наук взагалі та у психологічній сфері зокрема.

ФК2. Здобуття глибоких обґрунтованих знань з психології, детальне розуміння психологічних процесів і явищ, які відбуваються на рівні особистості та на рівні людських спільнот.

ФК6. Соціальна відповідальність за рішення, пов'язані з психологічними технологіями та психологічним забезпеченням, слідування нормам професійної етики.

ФК8. Розуміння теоретичних засад, що лежать в основі методів психологічних досліджень та психологічного забезпечення діяльності, методології проведення психологічних досліджень.

1.3. **Кількість кредитів – 3**

1.4. **Загальна кількість годин – 90**

1.5. **Характеристика навчальної дисципліни**

за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
6 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	12 год.

Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота, у тому числі	
72 год.	72 год.
Індивідуальні завдання	
Не передбачені	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми, здобувачі вищої освіти мають досягти таких результатів навчання:

ПРН 1. Науково обґрунтовувати вибір методів та засобів організації та проведення психологічного дослідження.

ПРН 2. Володіти сучасними концептуальними знаннями в галузі психології та бути здатним застосовувати їх до професійної діяльності.

ПРН 3. Знати існуючі методи та методики досліджень та вміти адаптувати їх для розв'язання наукових завдань при проведенні дисертаційних досліджень.

ПРН8. Розробити оригінальні психологічні процедури на основі врахування сучасного стану наукових знань та особистих дослідницьких навичок і досвіду.

ПРН9. Використовувати сучасні джерела наукової інформації з досліджуваної наукової проблеми.

ПРН12. Володіти навичками усної і письмової презентації результатів досліджень українською та іноземною мовами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні положення і методи еволюційної психології.

Тема 1. Вступ.

Основні положення сучасної еволюційної теорії. Історія та методологія еволюційної психології. Еволюційно-психологічні відкриття: у віковій психології – кризи, вікові психологічні новоутворення тощо. Порушення харчової поведінки. Материнська поведінка. Батьківсько-дитячі конфлікти.

Тема 2. Психологія статі.

Гендерна психологія, стосунки між статями, гомосексуалізм з погляду еволюційної психології.

Розділ 2. Еволюційні закономірності когнітивних та особистісних властивостей психіки.

Тема 3. Когнітивні процеси та здібності.

Еволюційне походження та особливості когнітивної сфери людей. Мова.

Тема 4. Особистість.

Відомі типології особистості з позиції еволюційної психології. Психічні розлади. Суїцидальна поведінка.

3

Розділ 3. Еволюційні механізми соціальної поведінки людей.

Тема 5. Психологія малих груп.

Асоціальна та антисоціальна поведінка людей, kleptomaniya, агресія, булінг з позиції еволюційної психології.

Тема 6. Психологія великих груп.

Політична поведінка індивідуумів та груп. Лідерство. Альтруїзм, конформізм в парадигмі еволюційної психології.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні положення і методи еволюційної психології												
<i>Тема 1. Вступ.</i>	15	1	2			12	15	1	2			12
<i>Тема 2. Психологія статі.</i>	15	1	2			12	15	1	2			12
Разом за розділом 1	30	2	4			24	30	2	4			24
Розділ 2. Еволюційні закономірності когнітивних та особистісних властивостей психіки												
<i>Тема 3. Когнітивні процеси та здібності</i>	15	1	2			12	15	1	2			12
<i>Тема 4. Особистість</i>	15	1	2			12	15	1	2			12
Разом за розділом 2	30	2	4			24	30	2	4			24
Розділ 3. Еволюційні механізми соціальної поведінки людей												
<i>Тема 5. Психологія малих груп</i>	15	1	2			12	15	1	2			12
<i>Тема 6. Психологія великих груп</i>	15	1	2			12	15	1	2			12
Разом за розділом 3	30	2	4			24	30	2	4			24
Усього годин	90	6	12			72	90	6	12			72

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проходження тесту еволюційної адаптованості. Тест очікуваної тривалості життя. Аналіз та обговорення. Гра «Парадокс в'язня».	2

2	Тест жіночої адаптивності у відносинах з протилежною статтю. Аналіз та обговорення.	2
3	Обговорення робіт А.І. Протопопова та В.А. Геодакяна. Психологічна гра «Dictator's Game».	2
4	Дискусія за фільмом «Чудові розуми: Річард Докінз (Фактор розуміння)». Тест примативності. Обговорення теорії примативності та результатів тестування.	2
5	Обговорення фільмів ВВС «Планета людей» та «Перший серед рівних» за заданими питаннями.	2
6	Обговорення роботи Р. Сапольскі «Записки примата». Психологічна гра «Ultimatum Game».	2
	Разом	12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Прочитати роботи А. Протопопова «Етологічний аналіз випадку дитячої kleptomaniї» та В.А. Геодакяна «Еволюційна теорія статі».	12
2	Знайти та прочитати біографії видатних людей – гомосексуалістів (як жінок, так і чоловіків).	12
3	Дивитися фільм ВВС «Чудові розуми: Річард Докінз (Фактор розуміння)».	12
4	Перегляд фільмів ВВС «Планета людей» та «Перший серед рівних»	12
5	Читання роботи Р. Сапольскі «Записки примата».	12
6	Підготовка до заліку.	12
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

(не передбачені)

7. Методи контролю

До методів контролю засвоєння курсу еволюційної психології відноситься поточний та підсумковий контроль.

Поточним шляхом оцінюється робота на практичних заняттях, підсумковий контроль передбачає надання письмових відповідей на 2 питання до заліку (40 хв., 2 сторінки) та написання есе щодо використання знань з курсу «Психологія в еволюційній парадигмі» у власному дисертаційному дослідженні (40 хв., 2 сторінки).

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях: підготовленість за літературними або відео-джерелами до дискусій, активна участь у вправах, виступах, обґрунтоване формулювання думок тощо – 10 балів за заняття. Неповна підготовленість до практичних занять або слабка участь (пасивність) – 5 балів. Відсутність підготовленості – 0 балів.

Таким чином, робота протягом 6 практичних занять, оцінена по 10 балів максимум, дозволить здобувачу за семестр отримати 60 балів максимум.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді письмових відповідей на два питання (по 10 балів за кожне, тобто 20 балів максимум) та написання есе – 20 балів максимум, тобто в сумі 40 балів. **Критерій оцінювання підсумкового контролю** – коректні та повні відповіді на питання і коректна та рефлексивний, креативний та обґрунтований зміст есе.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Екзамен (заліков а робота)	Сума
Розділ 1	Розділ 2		Розділ 3		Індивідуальне завдання	Разом	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	-	
10	10	10	10	10	10	-	60
							40
							100

1, T2 ... - теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 - 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бутовская М. Л. Тайны пола. Мужчина и женщина в зеркале эволюции. - Фрязино: Век 2, 2004.
2. Геодакян С. В. Два пола. Зачем и почему? Эволюционная теория пола — Москва, 2011. URL:
https://batrachos.com/sites/default/files/geodakyan_2011_dva_pola_zachem_i_pochemu_evolyucionnaya_teoriya_pola.pdf
3. Докинз Р. Эгоистичный ген. – М.: Мир, 1993. – 318 с.
3. Кенрик Д. Секс, убийство и смысл жизни. – СПб.: Питер, 2012. – 224 с.
4. Луценко О. Л. Втрачена та нова адаптивність: сучасні психологічні особливості, що пов'язані з еволюційним минулим : монографія / О. Л. Луценко. – Х. : ХНУ імені В. Н.

Каразіна, 2018. – 312 с.

5. ПалмерД., Палмер Л. Эволюционная психология. Секреты поведения Homo sapiens. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2003.

6. Протопопов А. Инстинкты человека: (попытка описания и классификации) / А. Протопопов, А. Вязовский. – Якутск: Компания «Дани АлмаС», 2011. – 144 с.

7. Сапольски Р. Кто мы такие? Гены, наше тело, общество. Москва: Альпина нон-фикшн, 2018. 290 с.

Допоміжна література

1. Дольник В. Р. Непослушное дитя биосферы: Беседы о человеке в компании птиц и зверей. – М.: Педагогика-Пресс, 1994.

2. Дэннет Д.С. Виды психики: на пути к пониманию сознания. Пер. с англ. Под ред. Л. Б. Макеевой. – М.: Идея-Пресс, 2004.

3. Саган К. Драконы Эдема. Рассуждения об эволюции человеческого разума. – СПб.: Амфора, 2005.

4. Сапольски Р. Записки примата: Необычайная жизнь ученого среди павианов. Москва: Альпина нон-фикшн, 2018. 424 с.

5. Buss, D. M. (1995). "Evolutionary psychology: A new paradigm for psychological science". Psychological Inquiry. 6: 1–30.

6. Confer, J.C.; Easton, J.A.; Fleischman, D.S.; Goetz, C. D.; Lewis, D.M.G.; Perilloux, C.; Buss, D. M. (2010). "Evolutionary Psychology: Controversies, Questions, Prospects, and Limitations". American Psychologist. 65 (2): 110–26.

7. Cosmides, Leda; Tooby, John (2008). "Evolutionary Psychology". In Hamowy, Ronald (ed.). Evolution Psychology. The Encyclopedia of Libertarianism. Thousand Oaks, CA: SAGE; Cato Institute.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне

Забезпечення

1. Міжнародний науковий журнал «Evolutionary Psychology». URL: <https://journals.sagepub.com/home/evp>

2. Міжнародний науковий журнал “Evolution and Human Behavior”. URL: <https://www.journals.elsevier.com/evolution-and-human-behavior>

3. Сайт етології та еволюційної психології. URL: <http://ethology.ru>.

4. Сайт міжнародного суспільства людської поведінки та еволюції. URL: <http://www.hbes.com>.

5. Фільм BBC «Чудові розуми: Річард Докінз (Фактор розуміння)». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MTyR1M-DW-8>

6. Фільми BBC «Планета людей» URL:

http://7serialov.net/load/dokumentalnye/bbc_planeta_ljudej_1_sezon/7-1-0-2142 та «Перший серед

рівних» URL: <http://concept.ru.net/v/183407>